

HURIDISCH

**AMIN ASAD,
DOCENT VAN HET JAAR
IN CORONATIJD**

**SOCIALE ADVOCATUUR KRIJGT MEER GELD | SEKSUELE
INTIMIDATIE EN BEWIJSLAST | DE MENSELIJKE MAAT
VAN REDELIJKHEID EN BILLIJKHEID |**

K O R T K O R T K O R T

Klimaatverandering en mensenrechten

Wie had tien jaar geleden kunnen denken dat het terugbrengen van de uitstoot van CO2 en andere broeikasgassen tot de mensenrechten wordt gerekend? Urgenda spande een rechtszaak aan tegen de Nederlandse staat om de uitstoot van broeikasgassen met 25 % te verminderen vóór eind 2020. De Hoge Raad wees op 20 december 2019 (ECLI:NL:HR:2019:2006) een baanbrekend arrest. Het gevaar van de klimaatverandering werd erkend en de Nederlandse staat diende op te treden op grond van de artikelen 2 (recht op leven) en 8 EVRM (recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven). Tot slot werd artikel 13 EVRM (recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel) van toepassing verklaard. Dat maakte de weg vrij voor Milieudefensie om een procedure aan te spannen tegen het bedrijf Shell. In de recente uitspraak van de Rechtbank Den Haag van 26 mei jl. (ECLI:NL:RBDHA:2021:5337/5339) wordt de Royal Dutch Shell (RDS) aansprakelijk gesteld op grond van een onrechtmatige daad. Net als in de Urgenda-zaak passeert hier een trits aan klimaatverdragen en worden de artikelen uit het EVRM van toepassing verklaard. Conclusie rechtbank: RDS dient uiterlijk in 2030 de CO2-emissies terug te brengen tot 45 % netto lager dan in 2019. Hulde aan de Maastrichtse advocaat Roger Cox die in beide zaken een grote rol speelde.

Paul van Grinsven

Rechtspraak waarschuwt voor nieuwe 'buikpijndossiers' bij strafomzetting

Het wetsvoorstel dat het mogelijk maakt voor het Openbaar Ministerie (OM) om voorwaardelijke strafbeschikkingen op te leggen, kan in de praktijk leiden tot zeer onrechtvaardige uitkomsten. Zo blijkt uit een wetgevingsadvies van de Raad voor de rechtspraak. De Raad waarschuwt minister Grapperhaus van Veiligheid en Justitie voor nieuwe 'buikpijndossiers'. Het probleem daarbij zit niet in het feit dat het OM zelfstandig voorwaardelijke straffen oplegt, maar in de voorgestelde omzettingsprocedure. In het voorstel staat dat bij overtreding van de opgelegde voorwaarden het OM de voorwaardelijke straf kan omzetten in een onvoorwaardelijke straf. Bijvoorbeeld als iemand zich niet houdt aan een gebiedsverbod of niet komt opdagen bij afspraken met de reclassering. Tegen die omzetting kan de betrokkene bezwaar indienen bij de rechter. Maar in het nieuwe wetsvoorstel staat dat de rechter alleen mag toetsen of de omzetting terecht was. Hij controleert of de voorwaarden inderdaad zijn overtreden, maar naar het onderliggende dossier mag hij niet meer kijken. Als de rechter bijvoorbeeld ziet dat de oorspronkelijke strafbeschikking nooit had mogen worden opgelegd omdat er onvoldoende bewijs is, kan hij daar niets meer mee. Deze beperking van de rol van de rechter kan leiden tot zeer onrechtvaardige uitkomsten, stelt de Raad in zijn advies. Daarnaast maakt de voorgestelde wet het mogelijk voor het OM – zonder tussenkomst van een rechter - een andere straf op te leggen dan de oorspronkelijke straf. Zo kan het bijvoorbeeld gebeuren dat als iemand een geldboete als straf krijgt en deze niet (op tijd) betaalt, het OM deze boete eigenstandig kan omzetten naar een zwaardere straf zoals een taakstraf. Volgens de Raad moet beter worden toegelicht welke beperkingen gelden bij een dergelijke omzetting. Ook in dit geval is bezwaar bij de rechter wel mogelijk, maar ook dan geldt dat de rechter slechts de omzettingsbeslissing mag beoordelen. Tenslotte stelt de Raad in dit wetgevingsadvies vraagtekens bij het voorstel om het voor het OM mogelijk te maken zelfstandig goederen verbeurd te verklaren, zonder dat daar een rechter aan te pas komt. Een zorgvuldige toetsing door een rechter blijft wat de Raad betreft een vereiste.

(Bron: De Rechtspraak)

Rechtspraak wil aandacht voor belang sterke rechtsstaat

Voor een sterke democratische rechtsstaat zijn de komende jaren investeringen en hervormingen noodzakelijk. Dat heeft de Raad voor de rechtspraak gezegd in april, in een brief aan toenmalig informateur Tjeenk Willink. In de brief worden aanbevelingen gedaan ten behoeve van een rechtvaardige, toegankelijke, transparante en stabiel gefinancierde rechtspraak. Zo pleit de Rechtspraak ervoor toetsing aan de Grondwet mogelijk te maken, zodat burgers bij de rechter een effectief beroep kunnen doen op grondrechten die daarin zijn vastgelegd. Ook breekt de Rechtspraak een lans voor lagere griffierechten in zaken met een klein financieel belang (vaak MKB en schuldenproblematiek) en in zaken van burgers met een groot financieel belang (bijvoorbeeld aardbevingszaken). Daarnaast wordt het nieuwe kabinet gevraagd te zorgen voor een adequate rechtsbijstand, zodat de toegang tot de rechter ook voor mensen met minder financiële middelen geborgd wordt. In plaats van de instabiele financiering van de afgelopen jaren pleit de Rechtspraak verder voor een robuuste en stabiele begroting, met een structurele investering van 150 miljoen euro per jaar. Dat bedrag is onder andere nodig om extra rechters op te leiden, voor verdere digitalisering en innovatie die de toegang tot de rechter verbetert en voor de modernisering van het strafrecht.

(Bron: De Rechtspraak)

Klare Taal Bokaal

Bestuursrechters van de rechtbank Midden-Nederland hebben de Klare Taalbokaal 2019 gewonnen, voor een uitspraak over de voormalige voorzitter van de centrale ondernemingsraad bij de Nationale Politie. Hij moest weg omdat hij niet integer met geld was omgegaan en stapte naar de rechter om zijn ontslag aan te vechten. De rechters en hun griffier leggen glashelder uit waarom de korpsleiding hem wel mocht ontslaan, zei juryvoorzitter Dineke de Groot (president van de Hoge Raad) bij de uitreiking. Het was geen eenvoudige zaak; toch is de uitspraak heel duidelijk. De inleiding geeft de kern van de zaak weer en zet aan tot verder lezen. Er staat meteen in tot welk oordeel de rechtbank is gekomen. "Vervolgens wordt de lezer punt voor punt bij de hand genomen. Deze uitspraak blinkt uit als het gaat om taalgebruik, zinsbouw, structuur en communicatieve kracht." De bokaal voor 2019 werd dit jaar uitgereikt omdat die vorig jaar op de plank was blijven staan door de coronacrisis.

(Bron: De Rechtspraak)

INHOUD

- Seksuele intimidatie 4
- Juridisch Innovatielab 6
- Carrière Alwin 8
- Essay Luka Hoogstraten 10
- Complimenten voor Amin Asad 13
- Carrière Gijs 14
- Contineo 15
- Eerstejaars in Coronatijd 16
- Prikkel 18
- Eindelijk 19
- Nietzsche 20

Colofon

HUridisch is het magazine voor alumni en de beroepspraktijk van de opleidings Sociaal Juridische Dienstverlening, HBO-Rechten en Kandidaat-Gerechtduurwaarder van Hogeschool Utrecht. Postbus 85397 3508 AJ Utrecht T 088-481 81 81

Redactie

Loulou Edelman, Paul van Grinsven, Floor Loppersum

Met medewerking van

Contineo, Luka Hoogstraten, Margreet Breukelaar

Hoofd- en eindredactie

Hogeschool Utrecht - Bas Nieuwenhuijsen

Vormgeving

Jo Design & Communication

Druk

Grafisch bedrijf Tuijtel

Redactiesecretariaat

Voor vragen, opmerkingen, adreswijzigingen of aanvragen kunt u terecht bij het Onderwijssecretariaat Recht: T 088-481 97 30

SEKSUELE INTIMIDATIE IN 1-OP-1-SITUATIES OP DE WERKVLOER

IN DE JAREN TACHTIG VAN DE VORIGE EEUW STOND SEKSUELE INTIMIDATIE HOOG OP DE AGENDA IN DE VERHOUDING WERKGEVER-WERKNEMER. ER KWAMEN VERTROUWENSPERSONEN IN OVERHEIDSORGANISATIES EN BEDRIJVEN. IN OPEENVOLGENDE WETGEVING IN HET BURGERLIJK WETBOEK (HUIDIG ARTIKEL 7:646 BW) EN DE ARTIKELEN 1A VAN ZOWEL DE WET GELIJKE BEHANDELING MANNEN EN VROUWEN ALS DE ALGEMENE WET GELIJKE BEHANDELING KREEG SEKSUELE INTIMIDATIE EEN PROMINENTE PLAATS. SINDS 2014 HEEFT HET VOORKOMEN VAN SEKSUELE INTIMIDATIE OOK EEN PLEK GEKREGEN IN DE ARBEIDSOMSTANDIGHEDENWET.

“REGELS VAN MORAAAL EN FATSOEN ZIJN NIET TE INTERNALISEREN IN HET RECHT”

arbeidsrechtkantoor AN-i te Zeist durfde zich aan het precare onderwerp te branden. De onafhankelijke klachtencommissie ongewenst gedrag (kcog) is onderdeel van dit advocatenkantoor. Hij reageerde als volgt.

Aannemelijk maken

“Of het aannemelijk maken voldoende is, daarvoor is belangrijk te bepalen wanneer er sprake is van ‘aannemelijk zijn’. Aannemelijk zijn is al een heel rekbaar begrip. Iemand zijn verhaal geloven of aan de andere kant geloven dat iemand het gedaan kan hebben, daarmee kun je het persoonlijk aannemelijk achten, maar dat is niet voldoende. Het gaat simpel gezegd om het stellen en bewijzen van omstandigheden waaruit vervolgens het vermoeden ontstaat dat het daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Je probeert hiermee te voorkomen dat het blijft bij “het woord van de een tegen het woord van de ander”. Wat zijn relevante omstandigheden? Mogelijk dat iemand kan getuigen over de reactie van de klager en de beklagde, bij voorkeur direct na wat er gebeurd is. Mogelijk hebben er meer voorvallen tussen personen of met andere personen gespeeld en is er een lijn zichtbaar. Mogelijk heeft de werkgever pogingen ondernomen om de klacht te ondermijnen. In de praktijk blijkt dat indien goed doorgevraagd wordt, het veelal gaat om een geheel aan details waaruit omstandigheden afgeleid kunnen worden. De lat ligt hierbij overigens redelijk hoog omdat een veroordeling verstrekking is voor de beklagde en dus niet te snel aangenomen mag worden. We zien in de praktijk dat er vaak meer boven tafel komt dan eerder was te vermoeden en de omkering helpt de klager wezenlijk, doch de beperkende factor zit in de hoge lat die er gelegd wordt om op het punt te komen dat de omkering kan plaatsvinden.”

Omkering van bewijslast bij de rechter
“Het is zeker mogelijk dat omkering

speelt volgens de rechter, maar ook advocaten en rechters hebben de omkering niet altijd helder voor ogen (ze hebben het niet vaak bij de hand). Het gaat verder niet zo zeer om het meest aannemelijke verhaal. Het gegronde zijn van de klacht betekent een voor de beklagde vergaande veroordeling en rechters zullen daarin toch terughoudend moeten zijn. Normaal verwacht ik dat een hof strenger in de leer is in dit soort zaken in vergelijking met een kantonrechter, maar dat is niet altijd zo. Bij de Hoge Raad komen deze zaken meestal niet. In hoeverre de bedoeling van de omkering van bewijslast is bereikt, is heel lastig te zeggen, want het helpt de klager maar of dat voldoende is volgens de wetgever moet deze zelf bepalen.”

Alternatieven

“De belangrijkste stap in lijn met de bevinding van de arbeidsinspectie is om de klacht grondig door een externe klachtencommissie te laten onderzoeken. Een werkgever die zelf gaat rommelen, gooit eerder zijn eigen glazen in. In een procedure bij een klachtencommissie wordt veel tijd genomen om naar de details te kijken en richt alles zich op wat er is gebeurd. Het gaat dan puur over de vraag “gegrond of niet gegrond” en niet zo zeer om de andere juridische zaken die in een procedure bij de rechtbank extra spelen (einde dienstverband, aansprakelijkheid e.d.).”

Tot zover de bijdrage van Ulli Hoogland. Zijn bevindingen bevestigen de precare positie waarin seksueel geïntimideerde vrouwen zich in 1-op-1-situaties bevinden. Misschien moet de conclusie worden getrokken dat a) de regels van moraal en fatsoen zich hier niet in het recht laten internaliseren en dat b) de hoop gevestigd moet worden op correctie door mannen in de directe omgeving en op de pedagogische kwaliteiten van ouders die hun zonen vrouwvriendelijk opvoeden. ■

Paul van Grinsven

HET JURIDISCH INNOVATIELAB: GERICHT OP DE MAATSCHAPPIJ VAN NU

IN NOVEMBER 2020 WERD HET JURIDISCH INNOVATIELAB (JIL) OFFICIEEL GEOPEND. HET JIL IS EEN PLEK WAAR STUDENTEN, DOCENTEN, ONDERZOEKERS EN PROFESSIONALS UIT HET WERKVELD BIJ ELKAAR KOMEN OM TOT INNOVATIES IN DE BEROEPSPRAKTIJK TE KOMEN. LILITH BROUWER IS PROJECTLEIDER VAN HET LAB.

Per januari 2020 kreeg Lilith Brouwer de opdracht om het lab op te zetten. Zij is toen meteen begonnen. "Het Juridisch Innovatielab is een initiatief van het Instituut voor Recht, een plek waar juridisch innovatieve dingen gebeuren. Innovatie hoeft wat mij betreft niet per se groots en meeslepend te zijn. Het kan ook in kleine dingen zitten, nieuwe dingen die we nog niet eerder hebben gedaan."

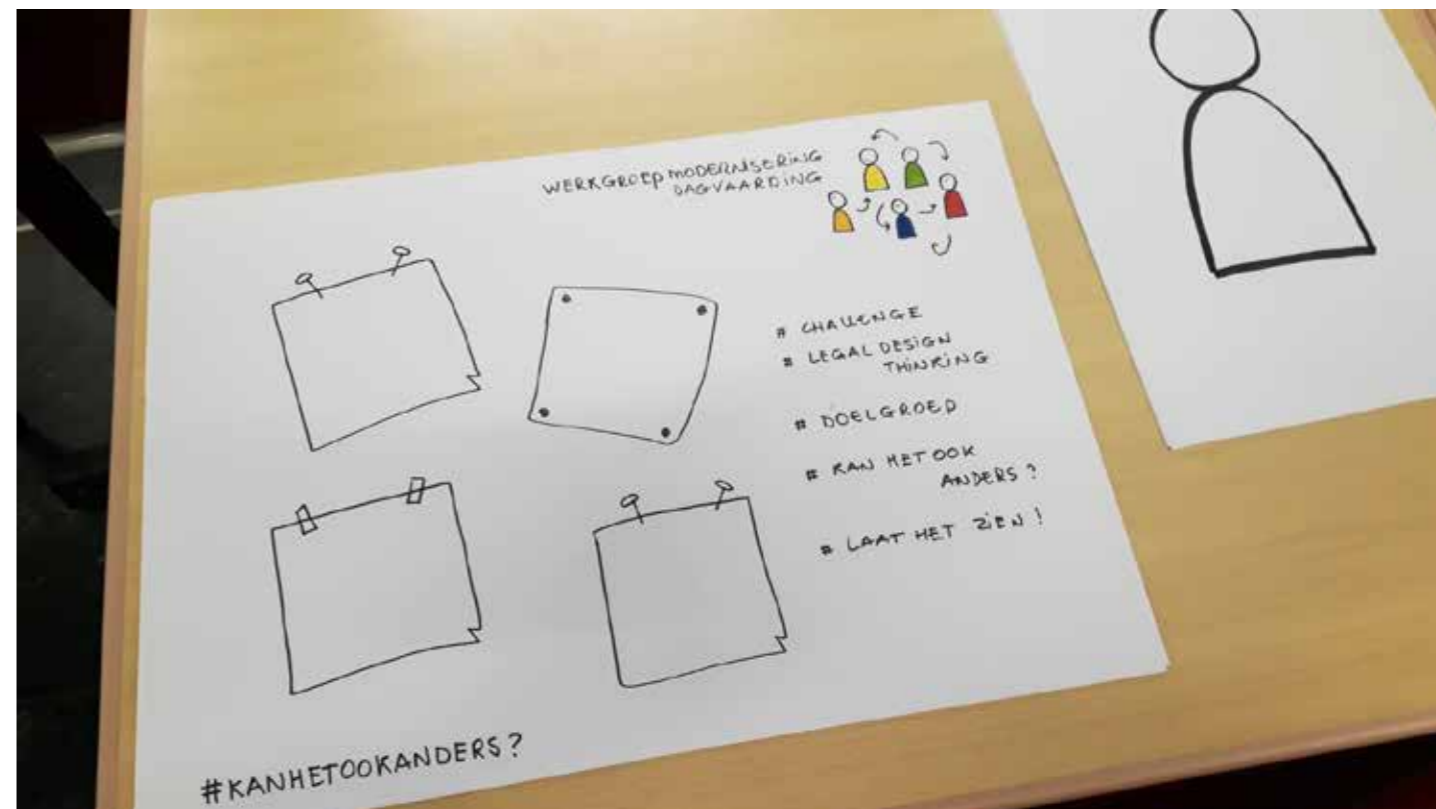
"Ik ben eerst gaan praten met allerlei verschillende groepen. Wat verwachten zij van een Juridisch Innovatielab en wat zou het voor meerwaarde kunnen hebben? Toen zijn we gestart met verschillende projecten, soms iets nieuws wat wij hebben bedacht en soms iets wat al bestond. De werkgroep voor het project om de dagvaarding te moderniseren, bestond al. Het JIL heeft dat project omarmd. Er is ook een project dat helemaal nieuw is. Met het Juridisch Innovatielab waren we opdrachtgever voor studenten van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Zij hebben onderzocht wat HU-studenten weten van de Onderwijs- en Examenregeling (OER). De HKU-studenten hebben uiteindelijk een visualisatie gemaakt waardoor voor studenten veel duidelijker en sneller inzichtelijk is of ze recht hebben op een extra toetskans. We willen volgend jaar iets soortgelijks doen, waarbij studenten van ons instituut samen met HKU-studenten aan de slag gaan met een vraag. Nu kijken we dus hoe we die samenwerking voor elkaar kunnen krijgen. Dat vind ik ook bij een lab passen, dat het een beetje uitproberen, experimenteren is."

Het JIL gebruikt de methodiek van Design Thinking als projectaanpak. "Design Thinking is een methode waarbij je nauw contact houdt met de opdrachtgever en de eindgebruiker. Je kijkt constant samen: is dit een antwoord op jouw vraag? Je bent daarbij heel flexibel en wendbaar. Dat past bij innovatie. Het is niet een kwestie van een opdracht ophalen, maandenlang

Lilith Brouwer

**"HET IS EEN LAB MET DE DEUREN
WIJD OPEN"**

Bij Design Thinking komt ook creativiteit kijken

onderduiken en dan met iets komen waarbij de kans heel groot is dat het nooit wordt gebruikt, omdat de wereld ondertussen ook niet stil heeft gestaan. Er komt ook een grote dosis creativiteit bij kijken. Design Thinking is een methode die helpt om dingen voor elkaar te krijgen."

Maatschappelijke vragen

Vaak zijn de vraagstukken waar het lab mee aan de slag gaat, niet puur juridisch van aard. "Veel juridische innovatie zit in maatschappelijke vragen waar ook een juridische component aan zit. Voor de module Schulden binnen de juridische deeltijdopleidingen werken sjd'ers en deurwaarders samen. Voor sjd'ers is er veel geschreven over een methodiek hoe je stapsgewijs een plan van aanpak maakt voor iemand met schulden. Voor de deurwaarders is die er eigenlijk niet. Nu begeleidt docent Jos Rutten een student die hierop aan het afstuderen is om te kijken of die methodiek veranderd kan worden. En het is een van de onderwerpen in de keuzecursus Legal Design Thinking. Hopelijk ligt er daardoor volgend jaar een methodiek of plan zodat de deurwaarders zich meer gezien voelen."

Mensen met een juridisch vraagstuk zijn van harte welkom bij het lab. "Als je een vraagstuk hebt, kunnen we kijken of dat in een cursus, een afstudeerproject of een honoursopdracht opgenomen kan worden. Je zou er een project van kunnen maken met een docent, iemand uit het werkveld en een aantal studenten. Ik houd mijn oren en ogen altijd open. Naar aanleiding van de opening klopte docent Annelies Verhoeven aan bij het JIL. Zij was bezig met een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) voor het ROC waar zij ook werkt. Annelies vroeg

zich af waarom dat belangrijk is en hoe dat werkt met aanvragen en wat de consequenties zijn. Daar gaan we ook een project van maken voor het Juridisch Innovatielab. Waarschijnlijk wordt het een aantal afstudeeropdrachten. Annelies gaat die studenten dan begeleiden. Zij heeft ook contact met het ministerie en met het ROC om er iets gezamenlijks van te maken."

Deuren wijd open

Waren er ook knelpunten voor het Juridisch Innovatielab? "Het idee was dat het JIL een lokaal zou krijgen en het was best wel een gedoe om dat voor elkaar te krijgen. Er is nu een lokaal, maar daar is vanwege corona nog niks geweest. Alles is nog digitaal. Dat maakt het niet makkelijker om verbinding te leggen, te ontmoeten, elkaar te versterken. Het zou mooi zijn dat als je toevallig bij ons door de gang loopt, je iets ziet wat bruist en bubbelt en waar nieuwe dingen gebeuren, waar je dingen kan laten zien, posters kan ophangen."

Toch blikt Lilith tevreden terug op het afgelopen jaar: "Ik ben er trots op dat er in een jaar tijd best veel verschillende projecten zijn, dat er mensen uit het werkveld zijn aangehaakt en studenten, docenten en het lectoraat. Het belangrijkste van het Juridisch Innovatielab vind ik dat het naar buiten gericht is. Het is een lab met de deuren wijd open, gericht op de maatschappij van nu. Het juridische is overal. Dat ik zelf geen juridische achtergrond heb, is soms lastig, dan schakel ik snel een jurist in om een beetje te helpen vertalen. Soms is het ook wel fijn, omdat ik niet de valkuil heb om in het juridische klem te komen zitten. Enige onbevangenheid en naïviteit kan ook wel helpen." ■

Loulou Edelman

INTERNATIONAAL TOEZICHT

**“UNIEKE KANS OP EEN KIJKJE
IN DE EUROPESE KEUKEN”**

Gijs van Luling is in 2016 afgestudeerd aan de HU bij de opleiding HBO-Rechten. Hij liep stage bij de Rechtbank Midden Nederland afdeling Bestuursrecht en is daar nog een aantal jaren blijven werken. “Toen ik de opleiding HBO-Rechten had afgerond ben ik overgestapt naar de Erasmus Universiteit Rotterdam voor mijn bachelor en master rechtsgeleerdheid. Ik wilde alle rechtsgebieden nog een keer uitgebreid langs horen komen en koos om die reden niet voor een premaster. Ik ben afgestudeerd in Internationaal en Europees recht.”

“Tijdens mijn studie aan de Erasmus Universiteit ben ik begonnen als student-assistent bij het departement Internationaal en Europees recht. Na mijn uitwisseling met de universiteit van Glasgow tijdens mijn bachelor heb ik besloten dat ik graag in het buitenland zou willen werken. Een student-assistentschap kan helpen om mensen te ontmoeten die weten hoe het is om bij internationale organisaties te werken en zij kunnen tips geven voor het solliciteren.”

Europa

“Tijdens mijn master ben ik gaan solliciteren naar een traineeship bij Europese instanties. De concurrentie is groot dus dat bleek niet eenvoudig. Om mijn kansen te vergroten ben ik gaan solliciteren bij minder bekende agentschappen zoals de Europese Bankautoriteit (EBA). In september 2019 ben ik gestart bij de EBA. Samen met twee andere agentschappen houdt de EBA toezicht op de financiële markten. Taak van deze organisatie is om te bewerkstelligen dat toezichthouders op nationaal niveau onderling met elkaar samenwerken. Erg interessant werk, maar omdat het een klein agentschap is zijn er weinig mogelijkheden om als trainee door te stromen naar een permanente positie.”

Toen het einde van het traineeship bij de EBA in maart 2020 in zicht kwam, heeft Gijs gekeken naar andere mogelijkheden binnen Europa. “Na de EBA ben ik in april 2020 een traineeship bij de Europese Centrale Bank (ECB) gestart en na mijn traineeship ben ik doorgestroomd naar de functie van juridisch analist. Ik werk bij de ‘Supervisory Law Division’, onderdeel van het ‘Directorate-General Legal Services’. Binnen deze divisie ondersteun ik legal counsels die de ECB vertegenwoordigen in rechtszaken bij het Hof van Justitie van de Europese Unie inzake geschillen die voortvloeien uit het banktoezicht dat de ECB voert onder het ‘Single Supervisory Mechanism’. Ik stel onder andere processtukken op en verricht jurisprudentie onderzoek. Het werk is erg boeiend en ondanks het feit dat ik vanwege corona op afstand werk, leer ik ontzettend veel.”

Over grenzen heen

Gijs vertelt dat Bestuurs- en Europees recht altijd al zijn interesse had. “Het werk wat ik nu doe is een combinatie van beide rechtsgebieden. Daarbij is het boeiend om over grenzen te

kijken en te ervaren hoe het is om in een internationale setting te werken.

Bij de ECB lopen veel trainees rond. Ik woon en werk in Frankfurt. Nieuwe mensen ontmoeten en vrienden maken is geen enkel probleem. Ik werk met collega’s uit heel Europa en ondanks de cultuurverschillen kun je goede persoonlijke en professionele relaties opbouwen. Ook bij de EBA ging dat zo. De groep trainees was daar klein maar hecht. Destijds woonde ik in Parijs.

Corona maakt mijn werkervaring bij de ECB wel wat lastiger. Het werk is online en daarnaast was het vooral in de wintermaanden op sociaal gebied soms wat eentonig. Het afgelopen jaar was daarom op sommige momenten pittig. Maar afgezien van corona is het echt een boeiende en interessante tijd.

Ik merk aan vrienden in Nederland dat men geneigd is te denken dat ik voor altijd weg ben en dat dit een reden is om dit niet te willen. Maar zo is het niet. Je kunt het uitproberen. Nederland is niet ver weg, met 4 uur in de trein sta ik weer op Utrecht Centraal.

De concurrentie is groot, maar als je het graag wilt, kun je ertussen komen. Aanvankelijk werd ik veel afgewezen. Niet omdat ik niet goed genoeg was, maar eenvoudigweg omdat er veel concurrentie is. Toen ik tijdens mijn traineeship bij de EBA opnieuw ging solliciteren ging het opeens soepel. Ik kon op verschillende plekken terecht.”

Op mijn vraag of de opleiding HBO-Rechten belangrijk is geweest voor zijn carrière geeft Gijs aan dat dit zeker het geval is. “Doordat ik én HBO én universiteit heb gedaan heb ik niet alleen academische kennis maar ook praktijkkennis opgedaan. Die combinatie is heel waardevol, net als het feit dat ik al iets ouder ben en dus meer levenservaring heb.”

Gijs vertelt dat na afloop van zijn contract bij de ECB alles weer open ligt. “Misschien ga ik wel een periode in de advocatuur in Nederland werken. Veel juristen die hier werkzaam zijn, komen uit de advocatuur. Je doet daar veel juridische skills op. Tot het eind van dit jaar heb ik een contract als analist bij de ECB en dat is prima zo. Als starter heb je hier niet altijd zekerheid, daar moet je tegen kunnen. Het blijft knokken voor ieder contract, maar daar staat tegenover dat als het lukt je de unieke kans krijgt een kijkje te nemen in de Europese keuken.” ■

Floor Loppersum

FINANCIERING RECHTSBIJSTAND MAG TOEGANG TOT RECHT NIET BELEMMEREN

IN DIT ARTIKEL ZET IK DE ONGELIJKEDEN UITEEN WAARDOOR DE RECHTSONGELIJKHEID VAN DE VERDACHTE IN EEN STRAFZAAK TEN OPZICHTE VAN HET OPENBAAR MINISTERIE ONOVERBRUGBAAR LIJKT. DE VERDACHTE KRIJGT IN NEDERLAND MET VERSCHILLENDE ONGELIJKEDEN TE MAKEN, DENK HIERBIJ MET NAME AAN DE FINANCIERINGSPROBLEMEN VAN ZIJN RAADSMAN. DAARNAAST BEKIJK IK WAT DEZE ONGELIJKEDEN BETEKENEN VOOR DE TOEGANG TOT HET RECHT VOOR DE VERDACHTE IN HET LICHT VAN HET RECHT OP EEN EERLIJK PROCES.

Luka Hoogstraten

Wat mij betreft blijkt de rechtsongelijkheid alleen al uit deze de uitspraak woorden van mr. Fred Teeven, voormalig staatssecretaris Veiligheid en Justitie. Teeven zei tegen De Groene Amsterdammer dat het hem destijds niet was gelukt om strengere straffen in te voeren. "Toen heb ik me toegelegd op de bezuiniging op de advocatuur. Het is een andere manier om hetzelfde effect te bereiken. Als je aan een advocaat niet al te veel tijd geeft om aan een verdachte te besteden, dan wordt het ook niet zo veel, die verdediging."

In Nederland kennen wij het recht op een eerlijk proces, uit artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: EVRM). Onderdeel van het recht op een eerlijk proces is het beginsel van 'equality of arms': een verdachte in een strafzaak moet de redelijke kans krijgen om zijn verdediging te voeren. Zo moet er een balans komen tussen de bevoegdheden van het Openbaar Ministerie en de rechten van de verdachte. "De term dekt de lading niet helemaal", zegt Jeroen Soeteman, voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten. Raadslieden

moeten de middelen krijgen om de ongelijkheid te minimaliseren, maar dit gebeurt niet.

Rechtsbijstand

In Nederland krijgt een groot gedeelte van de verdachten te maken met de Raad van Rechtsbijstand, die de raadsman voor de verdachte financiert. Dit werkt op basis van toevoegingen. Het is een mooi systeem, maar het schiet op een aantal vlakken flink tekort. Dit komt doordat de Raad van Rechtsbijstand veel te weinig vergoedt. Veel raadslieden werken uren die zij vervolgens niet of slechts ten dele uitbetaald krijgen. Dit komt door de bezuinigingen op de rechtspraak van de afgelopen tien jaar. Teeven heeft bezuinigd op de strafrechtspraak en nu kampen de verdachten en de raadslieden met de problemen.

Sinds 2016 heeft de verdachte het recht gekregen om zich vanaf het eerste politieverhoor bij te laten staan door zijn raadsman. Dit is een belangrijke stap voor de verdediging, want zo is de raadsman al vanaf het begin af aan betrokken bij het proces. Het probleem is echter dat de vergoeding erg mager is. Afhankelijk van de verdenking van het

strafbare feit is de vergoeding 150 tot 300 euro. André Seebregts (Seebregts & Saey strafrechtadvocaten, Rotterdam): "Het is alsof het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft gedacht: jullie willen zo graag bij het politieverhoor aanwezig zijn, dan mogen jullie het ook zelf betalen".

In een strafzaak is het vrijwel onmogelijk om financiering te krijgen voor twee advocaten die aan één zaak werken. Dit zorgt voor een flinke ongelijkheid voor de verdediging ten opzichte van politie en justitie. Die kunnen namelijk onbeperkt mensen inzetten op een zaak. De overheid stelt onvoldoende middelen beschikbaar voor de verdediging. Seebregts beaamt dat: "Ik houd me met name bezig met grotere strafzaken. Vaak werken daar twee officieren van justitie en ook nog twee parketmedewerkers aan. Ik moet het daar in mijn uppie tegen opnemen, een fors pijnpunt."

Informatieachterstand

Los van de financieringsproblemen kent de verdachte in Nederland ook nog een informatieachterstand. Het Openbaar Ministerie M heeft de beschikking over alle informatie van de politie in een zaak. De rechter kan alleen afgaan op

**"BEWUST OF ONBEWUST WORDT
SOMMIGEN DE TOEGANG TOT DE
RECHTER ONTNOMEN"**

feiten uit het strafdossier, dat door de openbaar aanklager wordt samengesteld. "In het verzamelen van bewijsmateriaal, belastend en ontlastend, is het OM leidend", zegt strafadvocaat Robert Malewicz (Cleerdien & Hamer Advocaten, Amsterdam). "Daardoor ontstaat er een informatieachterstand voor de verdediging."

De openbaar aanklager is altijd bevoegd om het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) onderzoek te laten doen, om bewijs te vergaren. Als de verdediging een onderzoek of tegenonderzoek wil laten instellen is hiervoor altijd toestemming vereist van de rechter-commissaris. Op het moment dat de raadsman deze toestemming niet krijgt, moet de verdediging zelf het onderzoek betalen. Ook dit is een voorbeeld van de financiële problematiek van de verdachte. "Verdachten die minder bedeed zijn, hebben daardoor minder mogelijkheden zichzelf te verdedigen", aldus Robert Malewicz.

Als gevolg van deze problemen loopt het aantal strafrechtadvocaten dat werkt op basis van toevoegingen terug. Zo is strafrechtadvocaat Sander Janssen (Cleerdin & Hamer Advocaten) gestopt met zaken waarin de extra gewerkte uren niet vergoed werden. Andere kantoren sloten zich aan bij deze actie.

Toegang tot het recht

Er zijn uiteenlopende definities over het begrip 'toegang tot recht'. Vaak staat een oplossing centraal: de mogelijkheid gebruik te maken van het recht bij geschillen of om een rechtspositie te beschermen in relatie tot de overheid (FRA 2015; Grootelaar e.a. 2014). De definitie varieert omdat de toegang tot recht afhangt van het perspectief waarvan wordt gekeken. Sommige mensen begrijpen de Nederlandse taal niet voldoende om een besluit van publiekrechtelijke instanties te begrijpen. In dit geval zit de toegang tot recht niet in de openstaande rechtsmiddelen, maar begint de toegang tot recht bij het

begrijpen wat een besluit nou precies inhoudt.

Vanuit het perspectief van dit artikel denk ik dat de kern van de toegang tot het recht de mogelijkheid is om de verdenking van de officier van justitie voor te leggen aan een rechter. Bij de toetsing voor de rechter speelt ook een rol dat de verdachte zich moet kunnen laten bijstaan, ongeacht zijn middelen, door een advocaat. In het strafrecht speelt de financiering een grotere rol, want hier wordt minder zelfredzaamheid verwacht vanwege de complexiteit. De raadsman is verantwoordelijk voor de verdediging, maar om bijgestaan te worden door een raadsman moet de verdachte wel beschikken over de middelen.

Strafbeschikking

Een kwalijke ontwikkeling voor de toegang tot het recht is dat het Openbaar Ministerie in sommige gevallen de bevoegdheid heeft om bepaalde feiten zelf af te doen door een strafbeschikking. Het doel van een strafbeschikking is ervoor te zorgen dat een deel van de zaken niet bij de rechter terecht komt. Het verlicht als het ware de werkdruk voor de rechterlijke macht. Een strafbeschikking is vaak het betalen van een geldbedrag. Het probleem van deze strafbeschikkingen is dat ze vaak meer gevolgen hebben dan alleen het betalen van het geldbedrag.

Iemand die een strafbeschikking heeft ontvangen, maakt niet automatisch contact met een raadsman. Stel dat een verdachte wordt verhoord, dan heeft hij wel recht op een raadsman. Bij een strafbeschikking maakt Justitie vrijwel altijd een aantekening op een justitieel document van een verdachte, ofwel de verdachte krijgt een strafblad.

Bewust of onbewust zorgt het Openbaar Ministerie ervoor dat sommigen de toegang tot de rechter wordt ontnomen. Een strafbeschikking gaat daarom tegen mijn visie van toegang tot het recht in. Ik denk dat een van de basisprincipes van toegang tot het recht van de verdachte de

mogelijkheid is om de verdenking van de officier van justitie zijn te laten beoordelen door een rechter. Daarnaast is er uit onderzoek gebleken dat verdachten die een strafbeschikking ontvingen vaak een onterecht hoge straf kregen. In sommige gevallen kan een strafbeschikking leiden tot onrechtvaardige uitkomsten. Dit kan worden voorkomen als hier een raadsman/jurist/juridisch onderlegde persoon meedenkt.

Conclusie

Voor het strafrecht is dé oplossing: meer en ruimere vergoedingen voor de verdediging. De raadsman is veel beter in staat dan een verdachte om diens verdediging te voeren. Ruimere bijstandsvergoedingen leiden tot een betere verdediging en een rechtvaardiger proces. Hiermee is de schade van de bezuinigingen terug te draaien. Met ruimere financiering wordt het mogelijk om in alle zaken tegen een redelijke vergoeding bij het eerste verhoor aanwezig te zijn. Daarnaast maken de vergoedingen het mogelijk om in complexe zaken met meer raadslieden de zaak voor te bereiden. Hiermee maken we de ongelijkheid in de 'equality of arms' daadwerkelijk kleiner! Ook zorgt de ruimere vergoeding voor de mogelijkheid om ook zonder toestemming van de rechter-commissaris tegenonderzoek in te stellen, dus ook voor verdachten die niet over voldoende middelen beschikken. Ik denk verder dat het Openbaar Ministerie of 'de overheid' meer informatie beschikbaar moet stellen voor verdachten die een strafbeschikking ontvangen. Met als doel de verdachte bewust te maken van de mogelijke bijkomstige gevolgen.

Om de rechtsongelijkheid te verminderen is het essentieel om ruimere vergoedingen beschikbaar te stellen voor de verdediging van de verdachte. Deze verandering in de financiering leidt strafrecht-breed tot een verbetering van de toegang tot het recht van de verdachte. ■

Luka Hoogstraten

COMPLIMENTEN

DOCENT VAN HET JAAR AMIN ASAD

Een collega die altijd voor je klaar staat, studenten en collega's enthousiast maakt en met wie je heel goed boksen kan! (Tobia)

Je combinatie van passie; houden van studenten en tegelijkertijd je rustige maar toch ook veeleisende houding is goud waard! (Peter)

Werken bij twee opleidingen (HU en ROC) met verschillende systemen, overleggen én studentpopulaties zonder een burn-out te krijgen, daar heb ik diep respect voor. (Hannie)

Als jij lesgeeft, komen studenten die normaal gesproken achterin de klas zitten naar voren. Jouw energieke uitstraling werkt aanstekelijk. (Babette)

Je weet als geen ander studenten te motiveren met jouw enorme betrokkenheid. (Josine)

Die zaadjes bloeien doet en alles in beweging bracht, wordt een docent met innerlijke kracht. En dat is gezien. (Paul)

Je bent een collega om op te bouwen: een harde werker met aandacht voor de ander (docent en student), inspirerend, en positief kritisch. Bedankt! (Helen)

Mooi hoe jij met verrassende opdrachten jouw passie voor het strafrecht overbrengt op de studenten. (Katinka)

Passie, passie en passie... en dat is ook wat je uitstraalde tijdens de finale. Terecht de winnaar! (Veysel)

Waar Amin is, gebeurt wat. (Eelco)

Niet alleen de voltijd maar ook de deeltijdstudenten heb je voor je gewonnen door je optreden in de strafrechtketen, doe je goed! (Nynke)

Toegankelijk, vrolijk, enthousiast. (Hiltje)

Jouw docentschap heeft een gigantisch enthousiasme als fundament. Mooi om te zien! (Marie José)

Je energieke optimistische tred maakt al vrolijk. Vervolgens maak je echt contact met studenten. Die combinatie zorgt dat studenten graag willen leren. En dan weet jij het recht ook nog toegankelijk uit te leggen. Met recht docent van het jaar! (Ard)

Studenten raken geïnspireerd door jouw passie voor het strafrecht. (Mirjam)

Jij bent een docent die studenten inspireert door vol passie les te geven! (Thomas)

Je stralende licht werkt aanstekelijk. Ik word altijd blij als ik je zie. (Lilith)

Door jouw enthousiasme voor je vak én je openheid en betrokkenheid, bind je de studenten! (Paula)

Altijd attent
Meester in het recht én onderwijs
Interesse in student en collega
Niets is te veel
(Jean)

Open, authentiek, betrokken en ontzettend bekwaam in zijn vak! (Stijn)

Je hebt een toegankelijke en positieve uitstraling. (Maaïke)

(Foto: Hogeschool Utrecht)

BEZWAREN GOED UITZOEKEN

In april 2020 rondde **Alwin van der Meer** zijn studie HBO-Rechten af aan de Hogeschool Utrecht. Zijn afstudeeronderzoek deed hij bij Veilig Thuis Haaglanden. Deze organisatie richt zich op kinderen, volwassenen en professionals die huiselijk geweld, kindermishandeling, oudermishandeling of eerwraak willen melden, of daar vragen over hebben. "Mijn onderzoek ging over de juridische mogelijkheden die benut kunnen worden in geval van een onveilige situatie, en dan vooral de mogelijkheden die het Strafrecht biedt. Hoewel mijn interesse vooral ligt op het gebied van het Bestuursrecht vond ik het interessant om ook de strafrechtelijke mogelijkheden te onderzoeken".

Toen Alwin zijn studie afrondde brak de pandemie uit. Alwin verwachtte dat dit het vinden van een baan zou bemoeilijken, maar dat viel mee. In juni 2020 ging hij aan de slag bij de afdeling Toeslagen van de Belastingdienst in de functie van behandelfunctionaris bezwaar. "Er zijn vier toeslagen, te weten de huurtoeslag, zorgtoeslag, kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget. Mijn werk bestaat uit het lezen en beoordelen van de bezwaarschriften die binnenkomen. Vervolgens ga ik onderzoeken wat er speelt, wat er mogelijk mis is gegaan of wat onduidelijk is. Na uitgebreid onderzoek neem ik telefonisch contact op met de burger om het resultaat van mijn onderzoek te bespreken. Door dingen uit te zoeken en uitleg te geven worden veel zaken opgelost. In vrijwel alle gevallen moet er uiteindelijk een beslissing worden genomen. Een enkele keer wordt een bezwaarschrift ingetrokken. In andere gevallen is een hoorzitting nodig. De interne commissie wordt gevormd door twee medewerkers; de behandelaar vervult de rol van voorzitter, een collega de rol van notulist".

"Wat mij aanspreekt in het werk is dat ik gedegen onderzoek kan doen, en vervolgens in een persoonlijk gesprek kan proberen het gevoel achter het bezwaar ook ruimte te geven. Ook als een bezwaar niet gegrond is wil ik graag luisteren naar mensen en proberen uit te leggen hoe het zit, waardoor mensen zich wellicht toch kunnen neerleggen bij het genomen besluit. In mijn beslissing op het bezwaar motiveer ik daarna ook schriftelijk de beslissing nog een keer".

De keuze voor een overheidsinstantie als werkgever werd mede ingegeven door de stage van Alwin in het derde jaar van zijn studie. "Ik heb stage gelopen bij een commercieel bedrijf. Dat was zeer leerzaam. Tijdens die stage is mij duidelijk geworden dat de commerciële wereld, waar het toch vooral om geld draait, niet iets voor mij is. Ik kan het iedereen aanraden; een stage kiezen die wellicht niet zo goed bij je past. Daarmee wordt duidelijk wat belangrijk voor je is, waar jij voor warm loopt. Mijn drijfveer is mensen helpen, en bijdragen aan de zorgvuldige uitvoering van wet- en regelgeving". Voorlopig is Alwin tevreden met zijn werk als bezwaren behandelaar. Mogelijk wil hij zich in de toekomst meer richten op beleidswerk.

"Voor studenten die nog op zoek moeten naar een baan zou ik de Belastingdienst zeker aanraden als werkgever. Er zijn veel faciliteiten en scholingsmogelijkheden. Voor mij persoonlijk is het belangrijk om werk te doen waarmee ik een bijdrage lever aan de maatschappij en een eerlijke verdeling. Daarbij motiveert het mij ook om mee te werken aan het opbouwen van vertrouwen in de Belastingdienst. Elk dossier wat ik behandel is er een. Ik wil eraan bijdragen dat mensen zich gehoord voelen, weer vertrouwen krijgen, en uiteindelijk iedere burger krijgt waar hij of zij recht op heeft". ■

Floor Loppersum

**"DOOR MIJN STAGE IS DUIDELIJK
GEWORDEN WAT IK NIET WIL"**

DONDERDAG 4 MAART 2021

Op 4 maart 2021 heeft het bestuur een zeer interessante en leerzame workshop Design Thinking gevolgd. De workshop is gegeven door Derkiene van der Ziel en Lilith Brouwer. Tijdens de workshop heeft het bestuur weer nieuwe sprankelende ideeën opgedaan over activiteiten die wij gaan organiseren voor de leden van Alumnivereniging Contineo. Zo heeft het bestuur buiten zijn comfortzone al eerste stappen bedacht in de richting van het opzetten van een podcast! Of er daadwerkelijk een podcast gaat komen, is nu nog toekomstmuziek. Het bestuur heeft in ieder geval leuke dingen in petto voor de toekomst!

MAANDAG 3 MEI 2021

Op maandag 3 mei 2021 vond de algemene ledenvergadering plaats. Tijdens deze ledenvergadering is Lisa Meeuwissen ingestemd als algemeen lid van het bestuur van Alumnivereniging Contineo 2020-2021. Daarnaast is tijdens deze vergadering gestemd over het bestuursreglement, opgesteld in samenwerking met het bestuur van Studievereniging Codex. Het bestuursreglement is tijdens de bijzondere ledenvergadering op woensdag 12 mei 2021 officieel vastgesteld. Wil je meer weten over het bestuursreglement? Schroom dan niet om hierover vragen te stellen door een e-mail te sturen naar info@avcontineo.nl

EVEN VOORSTELLEN: LISA MEEUWISSEN, ALGEMEEN BESTUURSLID

Op 3 mei 2021 ben ik ingestemd als algemeen bestuurslid van Alumnivereniging Contineo. Het leuke aan deze functie is dat ik alle vrijheid krijg om mijn ideeën voor de vereniging uit te werken! Op dit moment ben ik samen met Noël bezig om de laatste puntjes op de i te zetten voor onze website. Daarnaast ben ik op zoek naar promotiemateriaal en zoekend naar wat nou passend is in een tijd waarin we voornamelijk digitaal contact hebben. Het besturen is niet nieuw voor mij. Ik heb Sociaal Juridische Dienstverlening gestudeerd aan de Hogeschool Utrecht. Tijdens mijn studie ben ik ook bestuurlijk actief geweest en heb ik de functie van algemeen lid bekleed binnen Studievereniging Codex en de functie van voorzitter binnen de Stichting het Proeflokaal. Ik ben in juli 2020 afgestudeerd en sindsdien aan het werk bij de Van der Hoeven kliniek in Utrecht als sociotherapeut. Daarnaast zal ik dus aan de slag gaan als algemeen bestuurslid bij Alumnivereniging Contineo. Ik kijk er naar uit om al mijn ideeën uit te werken en het moment dat we elkaar allemaal weer fysiek kunnen ontmoeten!

MAANDAG 29 MAART 2021

Activiteit: Je eerste baan... en dan? Tijdens deze activiteit hebben alumni verteld over hun eigen carrière; de keuzes die zij hebben gemaakt en is uitgebreid gepraat over hoe bepaalde keuzes al dan niet kunnen leiden tot carrièresucces. De leden kregen hierbij de kans om vragen te stellen aan de ervaringsdeskundigen over het opbouwen van een carrière. Daarnaast vond er een korte lezing plaats over wat je nodig hebt om je droombaan te bereiken. Deze activiteit heeft het bestuur van Alumnivereniging Contineo in samenwerking met het Instituut voor Recht van de Hogeschool Utrecht georganiseerd.

Ben jij afgestudeerd aan de opleiding HBO-Rechten of Sociaal Juridische Dienstverlening aan de Hogeschool Utrecht? En wil je graag in contact blijven met andere oud-studenten en de Hogeschool Utrecht? Meld je dan aan! Het lidmaatschap is gratis: www.svcodex.nl/alumnivereniging-contineo/

STARTEN MET DE STUDIE IN CORONATIJD

BEGINNEN AAN EEN HBO-OPLEIDING BETEKENT OOK: MENSEN LEREN KENNEN, WEGWIJS WORDEN IN EEN NIEUW GEBOUW, DE STAD ONTDEKKEN. DOOR CORONA LIEP HET DIT COLLEGEJAAR ANDERS. HOE HEBBEN EERSTEJAARS HBO-RECHTEN DIT ERVAREN? ROOS MULDER, MICHELLE BARTSCH, MERTCEM BOY EN ELENA VEEN BLIKKEN TERUG.

“DOOR DEZE ROUTINE BLIJF IK GEMOTIVEERD”

Roos Mulder: “Eigenlijk voel ik mij geen student. Ik dacht altijd dat een student arm is, veel feest, weinig leert en veel tentamens moet maken. En, dat deze tentamens altijd weer herkanst moesten worden. Nooit gedacht dat ik zou gaan studeren. Toen ik mijn mbo-diploma haalde en ik naar het hbo kon, was ik dan ook heel erg trots. Ik ben niet zo’n feestbeest en ik hoefde ook niet bij een studievereniging, misschien omdat ik altijd al best wel op mezelf was. Toch fantaseerde ik over naar school gaan en nieuwe mensen ontmoeten. Ik kan ontzettend genieten van leren.

Toen ik mijn neef vertelde dat ik dit stukje tekst mocht schrijven over thuis online leren en lessen volgen, zei hij: “Roos, je gaat niet op je kamer leren en je gaat ook niet naar school.” Ik keek hem niet begrijpend aan en hij zei: “Oh, mijn studiegenoten en ik werden er altijd op aangesproken door ouderejaars als we ‘leren’ of ‘school’ zeiden. Je hoort ‘studeren’ en ‘colleges’ te zeggen.”

Dat is iets wat ik dus echt totaal gemist heb. Hoewel ik geen fysieke colleges heb, heb ik wel een vriendschap opgedaan in het afgelopen jaar. Eerst spraken we elkaar alleen online. Nu spreken we met elkaar af om samen te studeren.

In het begin miste ik het contact niet zo erg. Ik red me best goed in mijn eentje op mijn kamer en ik vind de studie heel erg leuk. We krijgen soms opdrachten waar we zelf een cliënt met een casus voor moeten zoeken. Deze casus mochten we zelf uitwerken. Geweldig vond ik dat!

Ik ben altijd gemotiveerd om te studeren, omdat ik het leuk vind en ik graag in de praktijk aan de gang wil gaan met mijn kennis. De cijfers die ik nu haal, zijn zelfs hoger dan toen ik op het mbo zat. Wat ik de laatste maanden merk, is dat het steeds lastiger wordt om de colleges te volgen. Veel cursussen zijn oorspronkelijk ingericht op fysieke lessen. Dat maakt dat ik nu soms de draad kwijt ben.

Toch zitten er ook voordelen aan thuis studeren. Ik geef geen geld meer uit aan broodjes in de kantine en zo heb ik al voor mijn studieboeken van aankomend schooljaar gespaard. En eerlijk is eerlijk, de reisafstand is ook top. Ik ben in één stap uit mijn bed én in de les.”

Broodje Ben

Michelle Bartsch: “Ik denk dat ik voor iedere eerstejaarsstudent spreek als ik zeg dat dit schooljaar anders is verlopen dan verwacht. Ik had verwacht dat ik fysieke werkcolleges zou hebben, veel broodjes zou kunnen halen bij Broodje Ben en ten slotte het uitgaansleven zou ontdekken. Maar dit is dus anders verlopen dan verwacht. Desalniettemin heb ik het afgelopen jaar aan de HU als positief ervaren.

De coronacrisis betekent voor mij dat er meer verantwoordelijkheid bij de studenten ligt. Zo heb ik een vaste routine ontwikkeld: vroeg opstaan, klaarmaken voor de dag en vervolgens studeren. Aan het einde van de dag houd ik meestal tijd over om leuke dingen te doen. Door deze routine blijf ik gemotiveerd. Ik merk door de coronacrisis dat het onwijs belangrijk is om je studie af te wisselen met je sociale leven. Dit is ook mijn geheim om de coronacrisis door te komen. Zo spreek

ik vaker af met vriendinnen en doe ik ook regelmatig nieuwe dingen, volgens de richtlijnen van de Rijksoverheid natuurlijk. Ondanks dat ik natuurlijk ook liever een ‘normaal’ schooljaar heb, heb ik ook de voordelen van online onderwijs ervaren. Zo heb ik mijn oude hobby’s opgepakt (of nieuwe ontdekt!) en hoef ik bovendien geen rekening te houden met reistijd. Desalniettemin hoop ik dat in schooljaar 2021-2022 er iets meer fysiek les mogelijk is. Al is het maar om te leren waar welke lokalen zich bevinden, want ik loop nu tijdens tentamenweken met een plattegrond rond.”

Teams

Mertcem Boy: “Toen ik begon met mijn opleiding in september 2020 zaten we al bijna een jaar in de coronapandemie. Ik wist al wel dat ik niet veel fysiek op school les zou kunnen krijgen, wat ik persoonlijk wel heel jammer vond aangezien het mijn eerste jaar was. Natuurlijk snapte ik wel waarom we niet veel fysiek les kregen.

De meeste lessen kregen we via Teams en aan het begin vond ik het niet heel erg, alleen na een tijdje werd het steeds moeilijker voor me. Ik kon me minder goed concentreren en mijn motivatie ging ook erg naar beneden. Gelukkig heb ik wel een paar lessen op school gehad, maar dat was ook alleen Professional in de Praktijk, wat ik wel snap aangezien we ons aan de coronamaatregelen moeten houden en we niet met veel studenten in een klaslokaal kunnen zitten.

Het online onderwijs dit jaar is heel erg zwaar voor me geweest; 99% van de lessen was online en dat maakte het heel zwaar om urenlang achter je scherm te zitten staren naar een docent. Vooral als eerstejaars had ik wel gewild dat er wat meer fysiek kon. Toch moet ik wel complimenten geven aan de HU hoe ze alles in korte tijd online hebben kunnen inrichten.”

Elk nadeel heeft zo zijn voordeel

Elena Veen: “Om 8.05 uur gaat de wekker en om 8.30 uur, nog in mijn pyjama, zit ik achter mijn laptop om de eerste les van de dag te volgen. Dit is een normale dag. Het is raar om te praten over mijn ervaring met het online onderwijs, aangezien ik niet anders weet. Dit is mijn eerste jaar en behalve dat ik mijn leerteambegeleider misschien zeven keer heb gezien, heb ik nog nooit een docent ontmoet. Ik heb nog nooit in een grote collegezaal gezeten om een hoorcollege te volgen. En al mijn praktijkonderwijs is ook online geweest. Ik heb mijn leerteam pas zeven keer gezien. Dat voelt erg raar. Ik heb bijna elke dag les met deze mensen, maar toen ik iemand drie maanden geleden in persoon zag, had ik even nodig om haar te herkennen. Het online onderwijs brengt met zich mee dat ik veel minder mensen ken, maar het brengt ook met zich mee dat ik niet om 6.00 uur op moet staan om om 8.30 uur een hoorcollege te volgen. Elk nadeel heeft zo zijn voordeel. Het online onderwijs brengt ook veel verantwoordelijkheid met zich mee. Dat is soms wel lastig. Ik ben een eerstejaars student. Ik wist daarom nog niks over studeren en dan moet ik ook nog eens veel verantwoordelijkheid dragen.

Om dit jaar te omschrijven in één woord zou ik zeggen: raar. Raar, want ik leef hier in een bubbel. Ik ken niemand van de studie, behalve zeven mensen. Volgend jaar zal daarom alsnog een beetje als een eerste jaar voelen. Ik zal dan voor het eerst, even afkloppen, naar de hogeschool gaan voor een hele lesdag. Dit zal wennen zijn. Ik moet namelijk toegeven dat ik het uitslapen zo erg niet vind. Echter, het zal ook leuk zijn, nieuw, ik zal dan voor het eerst meer mensen leren kennen die ook mijn studie doen.” ■

Loulou Edelman en Floor Loppersum

“GELUKKIG HEB IK WEL EEN PAAR LESSEN OP SCHOOL GEHAD”

Roos Mulder

Michelle Bartsch

Mertcem Boy

Elena Veen

(Illustratie: mystic_mabel)

UITVOEREN VAN WETTEN: ZO MOEILIK IS HET NIET!

Helaas ontbraken in de discussie over de Toeslagenaffaire de wenkende perspectieven die de filosofen Aristoteles, Gadamer, Hobbes en de jurist/romancier Kafka ons bieden. Als wetsuitvoerders en politici hen zouden lezen en eren, weten ze hoe ze ogenschijnlijk strenge wetteksten moeten toepassen.

In zijn roman Het slot schrijft Franz Kafka: "Het is een werkprincipe van de overheid dat er in het geheel geen rekening wordt gehouden met de mogelijkheid dat er fouten worden gemaakt." Aan actualiteit heeft deze observatie geenszins ingeboet. Die grondhouding van overheidswerknemers behoeft dus bijstelling. Vervolgens gaat het erom hoe je de wettelijke regels uitvoert. Besef daarbij dat regels onmogelijk alle praktijksituaties voorzien. Om daarmee om te gaan heeft Aristoteles het begrip 'redelijkheid en billijkheid' bedacht zoals dat ook is opgenomen in ons Burgerlijk Wetboek (BW). Dat is geen vaag begrip in het civiel recht. Redelijkheid is "de geest als tegenstelling van de letter van de wet" en billijkheid "een correctief op de wet, waar deze door algemeenheid tekortschiet".

Omdat een vergelijkbare bepaling in de bestuursrechtelijke wetten ontbreekt, zullen overheidswerknemers die redelijkheid en billijkheid moeten toepassen via de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, de geboden discretionaire ruimte of via de invulling van de spaarzaam voorkomende hardheidsclausule. Niettemin is het van groot belang om bij de huidige kabinetsformatie harde afspraken te maken over invoering van een algemene bepaling over 'redelijkheid en billijkheid' in de overkoepelende Algemene wet bestuursrecht (Awb). Daarmee voorkom je dat je in al die bestuursrechtelijke wetten een aparte hardheidsclausule moet gaan opnemen om recht te doen aan de menselijke maat. Met zo'n algemene bepaling in de hand kunnen de overheidswerknemers

"HET GAAT EROM HOE JE DE WETTELIJKE REGELS UITVOERT"

voortaan hun fingerspitzengefühl beproeven en de einzelfallgerechtigtheid toepassen. Hierbij kan de Duitse filosoof Hans-Georg Gadamer onze wetsuitvoerders van dienst zijn. Hij moedigt ons aan om de wettelijke regels te verstaan (verstehen). Net zoals de museumbezoeker zich dient te verhouden tot het schilderij dat in het museum of de galerie wordt bekeken. Die interpretatie kan afwijken van wat de schilder er ooit mee heeft bedoeld toen die klodders verf op het doek streek of smeet. Wettelijke regels zijn in het verleden ook met een bepaalde bedoeling opgeschreven. Toch kun je niet volstaan met kennisname van de grammaticale tekst en de bedoeling van de wetgever. Dat impliceert dat de wetteksten, wil deze adequaat begrepen worden, overeenkomstig de aanspraak die de tekst maakt, op elk ogenblik, dat wil zeggen in elke concrete situatie opnieuw en anders moet worden begrepen. Begrijpen c.q. verstaan is hier altijd de wet toepassen. Een metajuridische benadering is bij dit uitvoeringsproces de kers op de taart. Anders dan je zou denken bij zijn immer aangehaalde 'oorlog van allen tegen allen', heeft Thomas Hobbes zoveel meer gezegd. Wie wel eens op wandel- of autovakantie is geweest in Engeland of Wales herkent meteen diens prachtige metafoor: wetten moeten zijn als hekken langs de wegen. Die moeten je niet in de weg zitten maar wijzen je de weg. ■

Paul van Grinsven

EINDELIJK, EN NIET ZONDER DE HBO-JURIST!

"Eindelijk meer geld" zullen veel sociaal advocaten hebben verzocht toen de motie van Klaver en Ploumen van 29 april jl. werd aangenomen. Hierin speken de Tweede Kamerleden zich uit voor het vrijmaken van meer structurele financiële middelen voor de sociale advocatuur. De eerder toegezegde tijdelijke toelage van 73 miljoen euro is natuurlijk volstrekt niet toereikend.

Eindelijk, want de sociale advocatuur vraagt al jaren om een hogere vergoeding en om beperkingen van de bezuinigingen op de gefinancierde rechtshulp (dit is rechtshulp waarbij advocaten een vergoeding van de overheid krijgen voor de werkzaamheden die zij verrichten voor on- en minvermogenen). Eindelijk, want nog even en de sociale advocatuur is verworden tot een sterfhuiscconstructie. Vergrijzing van de groep hardcore sociaal advocaten en het ontbreken van nieuwe jonge aanwas lijken het einde in te luiden van een mooie en relevante beroepsgroep. Daarnaast schijnt bijna 70 procent van de huidige sociale advocaten op het punt staan om de toga in de wilgen te hangen, onder andere vanwege diezelfde continue bezuinigingen op de rechtshulp. Eindelijk meer geld voor de sociale advocatuur zou dat sterfhuiscscenario kunnen afwenden.

Maar zijn alle problemen van de sociale rechtsbijstand opgelost met een zak geld? Is dat voldoende om de rechtspositie van de burgers te versterken? Nee natuurlijk. Hopelijk kunnen sociaal advocaten met dit geld investeren in digitale middelen, extra ondersteuning en kennisontwikkeling. Maar voor het versterken van de rechtspositie van de burgers is meer nodig.

Stelselvernieuwing

Demissionair minister voor Rechtsbescherming, Sander Dekker, is ruim twee jaar geleden samen met de beroepsgroep gestart om plannen te maken voor vernieuwing van het stelsel

van gesubsidieerde rechtsbijstand. De online dienstverlening van het Juridisch Loket is inmiddels behoorlijk versterkt en er zijn meer fysieke loketten ingericht in bibliotheken en wijkcentra (overigens nadat de Bureau's voor Rechtshulp in 2004 grondig met de grond gelijk zijn gemaakt). Dat is een begin.

De minister wil de eerstelijns rechtshulp onder andere versterken door de toegang tot juridische informatie en advies te verbeteren, waardoor tijdig een diagnose gesteld kan worden en advies over vervolgstappen en conflictoplossing een verslechtering van de situatie kunnen voorkomen.

Daarnaast wil de minister onnodige procedures tussen burger en overheid voorkomen door de "problemen van de burger met de overheid in een vroeg stadium, laagdrempelig en duurzaam op te lossen met, zo nodig, toepassing van maatwerk"¹. Overheids- en uitvoeringsinstanties zouden "burgergericht" moeten werken. Dat wordt bereikt door een betere dienstverlening en het realiseren van burgergerichte wet- en regelgeving. Dat laatste betekent meer begrijpelijke wet- en regelgeving en eenvoudigere procedures. Hiermee hoopt de minister het aantal procedures bij de bestuursrechter flink te verminderen.

HBO-juristen

Mooie plannen. Echter, zonder onze studenten komt er niets van terecht. Want zij zijn het die het verschil gaan maken in de eerstelijns rechtsbijstand. Onze HBO-juristen (SJD en HBR) worden opgeleid tot klantgerichte dienstverleners die bij uitstek in staat zijn om wet- en regelgeving begrijpelijk te maken voor de burger. Relevante vaardigheden en gedegen kennis van het recht vormen een Siamese tweeling. Onze studenten zijn kritisch en hebben lef. Zij durven werkelijk maatwerk te leveren aan de burger en aarzelen niet om daarin de grenzen op te zoeken. Zij worden de medewerkers die

Demissionair minister Sander Dekker

misstanden bij hun organisatie durven aan te kaarten en daardoor ook structureel gaan bijdragen aan de verbetering van de rechtshulp zelf. Zij worden de professionals die de doelgroep, al dan niet aan de hand van de methode van Design Thinking, betrekken in het meer toegankelijk maken van wet- en regelgeving. En zij weten als geen ander dat zij daarvoor moeten samenwerken, netwerken en verwijzen naar de tweedelijns rechtshulp, oftewel de sociaal advocaat. Die leert op zijn beurt van hen dat ketensamenwerking in de wijk en met de gemeente nu, in tegenstelling tot twee decennia geleden, essentieel is.

Minister Dekker (of uw opvolg-st-er): Onze studenten SJD en HBR spelen een essentiële rol in uw plannen. Ik roep u op om die rol in uw volgende voortgangsrapportage uitdrukkelijk te benoemen. ■

Margreet Breukelaar
Opleidingsmanager team Juridische Deeltijdopleidingen

¹ Brief van het Ministerie van Justitie en Veiligheid aan de Voorzitter van de Tweede Kamer d.d. 11-1-2021 "Vierde voortgangsrapportage stelselvernieuwing rechtsbijstand".

HET RECHT VAN NIETZSCHE

Uit *Menselijk al te menselijk*, een boek voor vrije geesten, tweede deel, tweede afdeling, paragraaf 26:

Rechtstoestanden als middelen. Recht, berustend op overeenkomsten tussen *gelijken*, bestaat zolang de macht van degenen die zich contractueel hebben gebonden, precies of ongeveer gelijk is; de wijsheid heeft het recht geschapen, om een eind te maken aan de vete en de *nutteloze* verspilling tussen bij benadering gelijke machten. Daar is echter *even definitief* een einde aan gemaakt, wanneer de ene partij belangrijk zwakker dan de andere is geworden: dan vindt er onderwerping plaats, en het recht *houdt op*, maar het resultaat is hetzelfde als wat tot dusver met het recht wordt bereikt. Want nu is het de *wijsheid* van de overheersenden, die aanraadt de kracht van de onderworpenen te *ontzien* en niet nutteloos te verspillen: en vaak is de situatie van de onderworpenen gunstiger dan de gelijkgestelden was geweest. – Rechtstoestanden zijn dus tijdelijke *middelen*, door de wijsheid aangeraden, geen doeleinden.¹

Friedrich Nietzsche

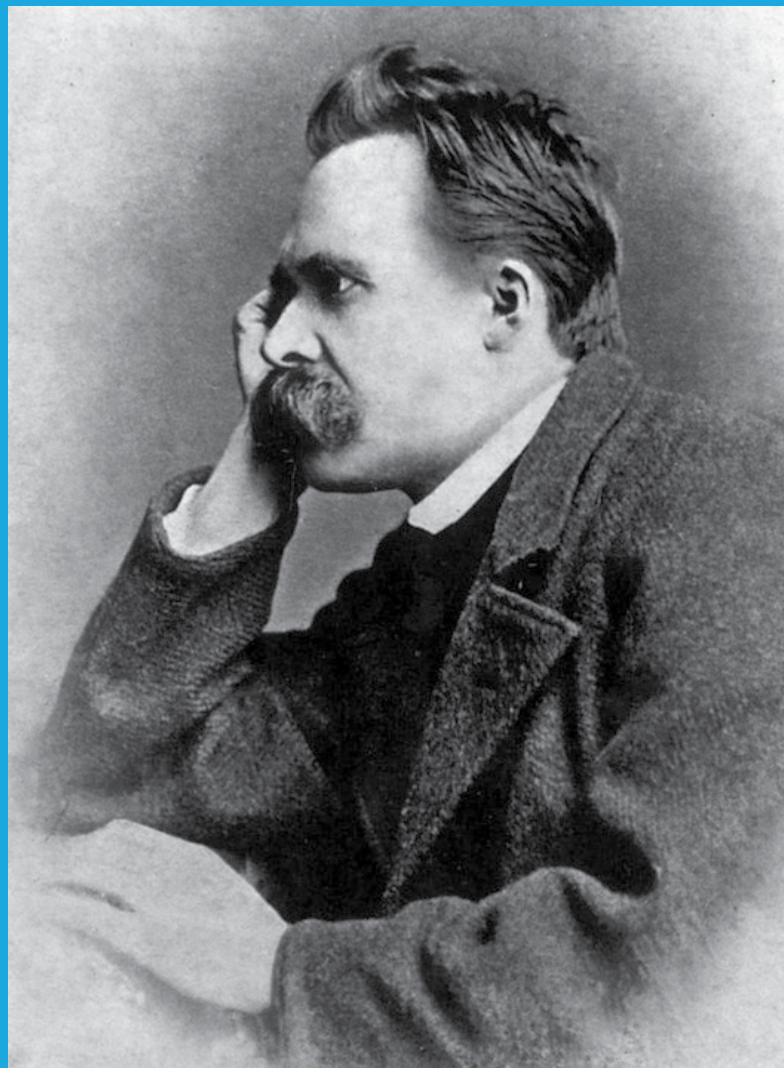
De grote denker Nietzsche (1844-1900) schreef een groot aantal boeken waaronder *Jenseits von Gut und Böse*, *Vorspiel einer Philosophie der Zukunft* (1885), *Menschliches Allzumenschliches, ein Buch für freie Geister, Erster und zweiter Band* (1886) en *Also sprach Zarathustra* (in vier delen gepubliceerd tussen 1887 en 1892). In *Menselijk, al te menselijk* waagt hij zich buiten filosofische bespiegelingen ook aan uitspraken over het recht. Naast bovenstaande paragraaf schrijft hij op originele wijze over misdaad en straf.

We kennen Nietzsche onder meer van de termen kuddedieren- of slavenmoraal en het omstreden begrip *Übermensch*. Met dit begrip zijn de nazi's er vandoor gegaan. Volstrekt ten onrechte! Hans Driessen (vertaler van het literaire werk *Also sprach Zarathustra*) merkt dan ook terecht op dat Nietzsche volstrekt iets ander bedoelde met dat begrip: "Übermensch is geen superman, geen 'Blonde Bestie', geen wild om zich heen slaande, meedogenloze Jerommeke." Het is dus een verre van fysiologisch of racistisch begrip. Bij Nietzsche is de *Übermensch* een *individuele* mens die alle ontberingen doormaakt, weet te weerstaan en boven zichzelf uitstijgt. De nazi's maakten daar een collectief begrip van, met voorrang voor het Arische ras.

De goede man kampte ten tijde van de publicatie van *Also sprach Zarathustra* al met een totale geestelijke ineenstorting. Deze wordt onder meer beschreven in de roman *Nijinski* van Arthur Japin: op een van zijn wandelingen gaat hij hangen aan het hoofd van een paard. Een genie dat zijn leven eindigde als een waanzinnige. ■

Paul van Grinsven

¹ Friedrich Nietzsche, *Menselijk al te menselijk*, een boek voor vrije geesten, uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam 1980; vertaling Thomas Graftdijk.

Portret van Friedrich Nietzsche door Gustav Schultze, uit 1882, korte tijd na de publicatie van *Menschliches Allzumenschliches*.